

WERK EN GEZIN IN VERANDERING EEN GENERATIE PAST ZICH AAN

Hoofdstuk 7

Karen Geurts

Kort samengevat

De werkzaamheidsgraad van de jonge generatie Vlaamse vrouwen is in de loop van het laatste decennium buitengewoon sterk toegenomen. Vooral moeders, die via deeltijdarbeid de gelegenheid zagen om betaalde arbeid te combineren met hun verantwoordelijkheden binnen het gezin, zijn de dragers van deze stijgende participatie. Dit hoofdstuk beschrijft op welke manier de arbeidsdeelname van vrouwen en mannen in Vlaanderen verband houdt met hun gezinspositie. We overlopen een aantal verklaringen voor de recente evolutie en staan tot slot even stil bij overheidsmaatregelen die deze groei mogelijk maakten.

1 Inleiding

In de loop van de voorbije tien jaar is het aantal werkenden in het Vlaams Gewest toegenomen met 144 000 personen. Meer dan 96% daarvan zijn vrouwen. De feminisatie van de arbeidsmarkt, die werd ingezet in de jaren zestig, gaat met andere woorden onverminderd verder. Zelfs in tijden van tragere economische groei blijft de vrouwelijke werkzaamheid stijgen. Deze toenemende participatie van vrouwen gaat gepaard met wezenlijke veranderingen in de organisatie van het gezinsleven.

 Hfdst. 2

In dit hoofdstuk belichten we de arbeidsdeelname van vrouwen en mannen in Vlaanderen vanuit het perspectief van de gezinspositie waarin ze leven. We beperken de analyse tot de bevolking van 25 tot en met 44 jaar. De reden hiervoor is dat de meeste Vlamingen voor hun vijftiende nog in het ouderlijk huis wonen; de arbeidsdeelname van deze jonge bevolkingsgroep wordt in de eerste plaats bepaald door andere factoren dan hun gezinspositie, met name door het feit of ze hun studies al beëindigd hebben of niet. We hanteren een bovengrens van 44 jaar omdat veel vrouwen vanaf die leeftijd de arbeidsmarkt (definitief) verlaten. Deze uit-

 Hfdst. 15

trede is afhankelijk van talrijke factoren en de gezinssituatie speelt hierin slechts een zeer beperkte rol (Elchardus & Cohen, 2003). De beschouwde leeftijdsklasse van 25 tot 44 jaar wordt ook wel de 'drukke' leeftijd genoemd: de meeste vrouwen en mannen hebben dan zowel een beroepsleven als belangrijke verantwoordelijkheden binnen het gezin en ze moeten beide taken trachten te combineren (Glorieux, Koelet & Moens, 2001). Voor het vervolg van dit hoofdstuk is het belangrijk om te weten in welke gezinsposities de bevolking tussen 25 en 44 jaar leeft en welke gezinsposities aan belang winnen of verliezen.

2 *Gezin in verandering*

In de loop van de jaren negentig was de gezinsstructuur aan sterke veranderingen onderhevig. De meest opvallende ontwikkeling is dat het gemiddeld aantal personen per huishouden daalt; de gezinskernen worden met andere woorden steeds kleiner. Er zijn steeds minder personen met kinderen en wie kinderen krijgt, krijgt er minder dan tien jaar geleden. Toch blijft het koppel met kinderen het meest voorkomende gezinstype: meer dan de helft van de bevolking van 25 tot 44 jaar (56%) woont samen met een partner en kinderen. De meeste van deze koppels hebben één of twee kinderen, slechts een op vijf van de koppels met kinderen heeft er drie of meer.¹

Tabel 7.1

Evolutie van de verdeling van de bevolking (25-44 jaar) naar gezinspositie (Vlaams Gewest; 1990 en 2000)

	1990	2000	2000	
	Totaal (%)	Totaal (%)	Vrouwen (%)	Mannen (%)
Inwonend bij ouders	10	11	7	15
Alleenstaand (zonder kind)	8	11	8	14
Met partner (zonder kind)	13	15	14	15
Met partner en kind(eren)	63	56	61	52
Alleenstaand met kind(eren)	3	4	8	1
Overige	2	3	2	3
Totaal	100	100	100	100

Bron: CBGS (Bewerking Steunpunt WAV)

¹ Merk op dat het hier steeds om het aantal inwonende kinderen gaat. Kinderen die het ouderlijk huis al verlaten hebben worden niet meegeteld. Meer informatie over de verdeling naar gezinsposities vind je in de methodologie op www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Methodologie.

Naast de daling van het kinderaantal liggen ook andere maatschappelijke tendensen aan de basis van de veranderde gezinsstructuur. Jonge volwassenen stellen het huwelijk uit en krijgen kinderen op latere leeftijd; daarnaast neemt het aantal echtscheidingen toe (Surkyn, 1999; Lesthaeghe, 2000). Deze evoluties leiden tot een sterke groei van alle 'kleinere' gezinstypes: het koppel zonder kinderen, het eenpersoonshuishouden (alleenstaanden) en het eenoudergezin.

De alleenstaanden zonder kinderen vormen het gezinstype dat veruit de sterkste stijging kende in de loop van de voorbije tien jaar. Anno 2000 woont ruim 11% van de bevolking in de leeftijdsklasse 25-44 jaar alleen. Mannen wonen veel vaker alleen dan vrouwen (14% tegenover 8%); dit komt omdat mannen na een scheiding meestal alleen gaan wonen, terwijl de kinderen aan de moeder toegewezen worden. Deze regeling na een echtscheiding heeft eveneens tot gevolg dat de groei van de eenoudergezinnen zich voornamelijk bij de vrouwen situeert. Anno 2003 staat 8% van de vrouwen van 25 tot en met 44 jaar aan het hoofd van een eenoudergezin.

3 *Gezin aan het werk*

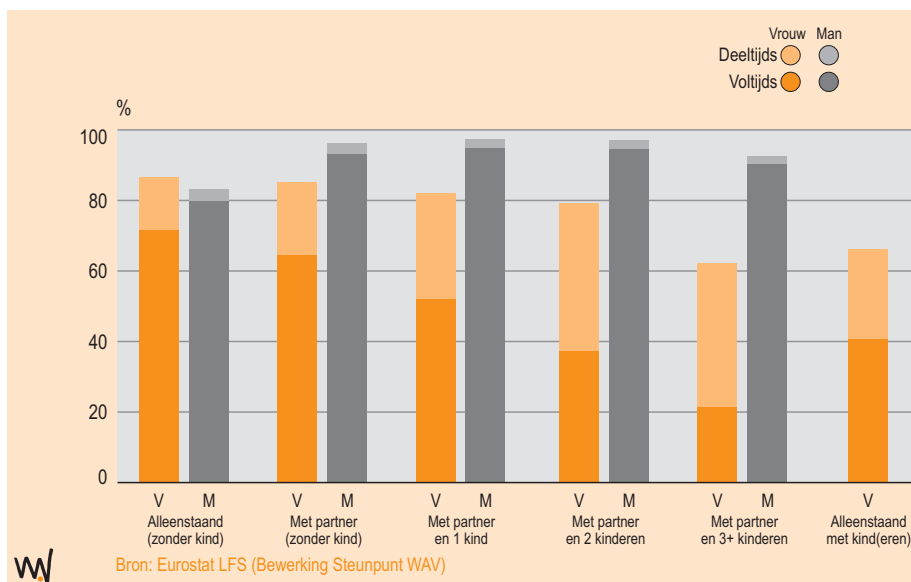
In 2000 heeft 85,2% van de Vlamingen in de leeftijdsklasse 25-44 jaar een betaalde baan.² Het Vlaams Gewest kent in deze leeftijdsklasse een werkzaamheidsgraad die tot de hoogste in Europa behoort. Achter de gemiddeld hoge arbeidsdeelname gaan echter grote verschillen tussen vrouwen en mannen schuil: terwijl van de mannen 92,7% een betaalde baan heeft, bedraagt de werkzaamheidsgraad van vrouwen 77,4%. Figuur 7.1 laat zien dat deze seksekloof niet in alle gezinsposities even groot is. De cijfers waarop deze figuur gebaseerd is vind je in tabel B7.1 in bijlage.³

2 2000 is het meest recente jaar dat beschikbaar is voor de analyse naar gezinstype. In 2003 bedraagt de werkzaamheidsgraad van de 25- tot 44-jarige Vlamingen 84,6%. Aan de hand van het Datawarehouse Arbeidsmarkt zal het binnenkort mogelijk zijn ook de meer recente arbeidssituatie naar gezinspositie in beeld te brengen.

3 De cijferbijlage bij dit hoofdstuk vind je op www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Cijferbijlage.

Figuur 7.1

Werkzaamheidsgraad en aandeel deeltijdarbeid bij vrouwen en mannen (25-44 jaar) naar gezinspositie (Vlaams Gewest; 2000)

Vrouwen en mannen die geen gezin hebben (alleenstaanden zonder kinderen) vormen de meest genderneutrale groep met nauwelijks een verschil tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen. Vanaf het ogenblik dat vrouwen en mannen samenwonen met een partner (getrouwd of ongehuwd), ontstaat er een kloof in de arbeidsdeelname van beide seksen. De werkzaamheidsgraad van mannen in koppels zonder kinderen ligt elf procentpunten hoger dan die van vrouwen (96% versus 85%). Bij de koppels met kinderen wordt de seksekloof stelselmatig groter; het verschil loopt op tot dertig procentpunten bij de koppels met drie of meer kinderen. Het werkzaamheidspeil van alleenstaande moeders sluit nauw aan bij deze laatste groep. Vrouwen met kinderen hebben dus beduidend minder vaak een betaalde baan dan mannen in dezelfde gezinssituatie en hoe meer kinderen, hoe lager de vrouwelijke werkzaamheidsgraad. Voor mannen blijkt de gezinssituatie nauwelijks een invloed uit te oefenen op de arbeidsdeelname.⁴

Hoewel de achterstand van vrouwen met kinderen op de Vlaamse arbeidsmarkt reëel is, mogen we deze ook weer niet overdrijven. In vergelijking met tien jaar geleden bijvoorbeeld, hebben vrouwen met kinderen een enorme inhaalbeweging gemaakt (zie verder) en ook in vergelijking met onze buurlanden bereikt de jonge generatie Vlaamse moeders een zeer hoog werkzaam-

⁴ De alleenstaande mannen vormen hierop een uitzondering. Voor meer informatie over dit gezinstype zie Geurts (2002).

heidspeil. Vooral bij de Vlaamse vrouwen uit koppels met één of twee kinderen⁵ ligt de werkzaamheidsgraad zeer hoog: 80% van hen heeft een betaalde baan, wat tien procentpunten meer is dan gemiddeld in onze buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk) (zie tabel B7.2 in bijlage). Van alle vrouwen met kinderen is er slechts één groep waar Vlaanderen niet de hoogste toppen scheert, namelijk de alleenstaande moeders. Op de kwetsbare positie van deze groep komen we verder terug.

Moeders passen hun werktijd aan

In het licht van de evenredige arbeidsparticipatie is het een gunstige vaststelling dat de werkzaamheidsgraad van Vlaamse vrouwen van 25 tot en met 44 jaar, zowel met als zonder kinderen, op een betrekkelijk hoog niveau ligt. Wanneer we echter kijken naar het aantal uren dat deze vrouwen in hun job presteren, dan moeten we deze positieve vaststelling sterk nuanceren. Om de arbeidsduur te schetsen beperken we ons hier tot het aandeel deeltijdarbeid (figuur 7.1).⁶

Terwijl deeltijdarbeid bij mannen nagenoeg onbestaand is (3%), heeft 38% van de werkende vrouwen (25-44 jaar) een deeltijdbaan. Vooral vrouwen met kinderen werken zeer vaak deeltijds: van de werkende vrouwen met een partner en één kind is 36% deeltijds aan het werk, bij degenen met twee kinderen is dit 53% en bij de werkende moeders met drie of meer kinderen loopt het aandeel deeltijdarbeid op tot 66%. Deeltijdarbeid is met andere woorden de strategie bij uitstek die moeders hanteren om de combinatie tussen werk en gezin mogelijk te maken. Uit het Vlaamse Tijdsbestedingsonderzoek blijkt hieromtrent dat de tijd die vrouwen besteden aan verschillende vormen van arbeid, elkaar in evenwicht houdt: een vermindering van het aantal uren betaalde arbeid gaat gepaard met een toename van de tijd die besteed wordt aan het huishouden en de kinderen, en omgekeerd (Glorieux, Minnen & Van Thielen, 2004). Vrouwen passen met andere woorden hun 'werktijd' aan in functie van hun gezinstaken. Dit blijkt ook uit de Enquête naar de Arbeidskrachten: wanneer Vlaamse (deeltijds werkende) vrouwen (25-49 jaar) gevraagd wordt naar de belangrijkste reden waarom ze deeltijds werken, antwoordt 69% dat ze dit doen om de combinatie tussen werk en gezin of privé mogelijk te maken (Steunpunt WAV-SSA, 2004a). Bij mannen zien we noch inzake werkzaamheidsgraad, noch inzake deeltijdarbeid een aanpassing van de werktijd aan de gezinssituatie. Ondanks de toegenomen arbeidsparticipatie blijft de traditionele taakverdeling tussen vrouwen en mannen bestaan: de voornaamste

5 Deze gezinspositie (met partner en één of twee kinderen) vormt veruit de grootste groep onder de vrouwen die kinderen ten laste hebben (71%).

6 In een eerdere analyse vind je een meer gedetailleerde beschrijving van het aantal gepresteerde uren per gezinstype (Geurts, 2003).

verantwoordelijkheid in het huishouden berust bij de vrouwen en het zijn zij die in functie daarvan hun werktijd aanpassen.

4 *Werk en gezin in verandering*

4.1 ■■ *Moeders dragers van stijgende participatie*

De hoge werkzaamheidsgraad van de jonge generatie (25-44 jaar) Vlaamse vrouwen, en in het bijzonder van de moeders onder hen, is een recente ontwikkeling. In Vlaanderen heeft het kostwinnersmodel immers zeer lang standgehouden; hierdoor kwam de toetrede van Vlaamse vrouwen op de arbeidsmarkt vrij laat op gang – met name pas op het einde van de jaren zestig – en was deze toetrede aanvankelijk veel minder massaal dan in vele andere Europese landen. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw is er van deze late feminisatie in Vlaanderen nog weinig te merken. Enkel de oudere cohorten dragen er nog de sporen van: bij de vrouwelijke vijftigplussers ligt de werkzaamheidsgraad bijzonder laag (30%). De jonge generatie Vlaamse vrouwen daarentegen heeft een spectaculaire inhaalbeweging gemaakt: in 1990 hinkten de Vlaamse vrouwen in de leeftijdsklasse 25-44 jaar nog duidelijk achterop ten opzichte van onze buurlanden (werkzaamheidsgraad van 61% versus gemiddeld 65% in de buurlanden). In 2000 hebben ze hun achterstand ingehaald én zijn ze hun leeftijdsgenoten in de buurlanden voorbijgestoken (werkzaamheidsgraad van 77% versus 71%). De sterke toename van de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen betreft vrouwen in alle gezinsposities. In bepaalde gezinstypes was de groei echter beduidend groter dan in andere (figuur 7.2).

Hfdst. 8

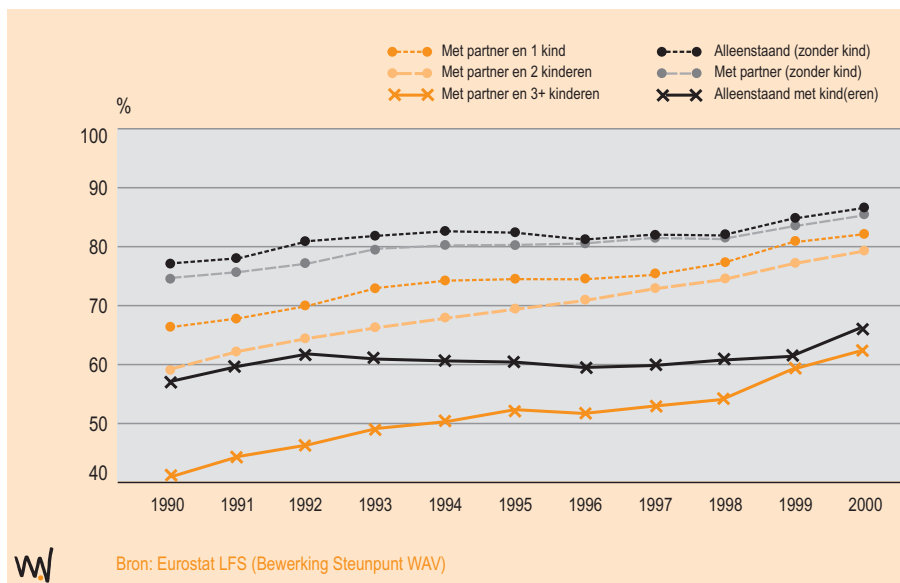
In de gezinsposities die begin jaren negentig reeds een betrekkelijk gunstige arbeidsmarktpositie hadden, was de groei van de vrouwelijke werkzaamheid het kleinst: het aandeel werkenden bij vrouwen zonder kinderen (alleenstaand of koppel) steeg met zo'n tien procentpunten.⁷ Bij vrouwen met kinderen – vrouwen in gezinsposities met een veel zwakkere arbeidsmarktsituatie in 1990 – was de groei van de werkzaamheid veel groter. Bij de vrouwen met een partner en twee kinderen bijvoorbeeld evolueerde het aandeel werkenden in slechts tien jaar van 59% naar 79% (+20 ppn). De groei was beduidend sterker naarmate het gezinstype meer inwonende kinderen telt: bij de vrouwen met één kind bedroeg de stijging 16 procentpunten, bij de vrouwen met drie of meer kinderen liep de groei op tot 21 procentpunten. Met andere woorden, hoe groter de achterstand van de gezinspositie op de arbeidsmarkt, hoe sterker de verbetering in de loop van de

7 De gedetailleerde cijfers van deze evolutie vind je in tabel B7.3 in bijlage.

voorbij tien jaar. Hierdoor werd de kloof tussen vrouwen in verschillende gezinsposities onderling veel kleiner.

Figuur 7.2

Evolutie van de werkzaamheidsgraad van vrouwen (25-44 jaar) naar gezinspositie (Vlaams Gewest; 1990-2000)

4.2 ■ ■ Zonder deeltijdarbeid geen moeders aan het werk

Opnieuw moeten we deze vaststellingen, die zeer gunstig te noemen zijn in het licht van de gelijke deelname van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt, sterk nuanceren wanneer we de deeltijdarbeid in de analyse betrekken. De werkzaamheidsgraad van vrouwen (25-44 jaar) steeg weliswaar bijzonder sterk, maar 85% van deze groei tussen 1990 en 2000 werd gerealiseerd in deeltijdse jobs. Anders gezegd, het aandeel voltijds werkenden nam bij de vrouwen in deze leeftijdsklasse nauwelijks toe. Verfijnen we deze evolutie naar gezinspositie, dan stellen we vast dat enkel bij de vrouwen zonder kinderen (alleenstaanden en koppels zonder kinderen) het aandeel voltijds werkenden toenam (zie tabel B7.4 in bijlage). Bij de vrouwen met kinderen lag het aandeel voltijds werkenden in 2000 even hoog als tien jaar ervoor. Dit betekent dat de stijgende werkzaamheidsgraad van vrouwen met kinderen zuiver gerealiseerd werd in een toename van

de deeltijdarbeid. De groei van de deeltijdarbeid stelde met andere woorden vrouwen met kinderen in staat om hun arbeidsparticipatie te verhogen.

4.3 ■ ■ Alleenstaande moeders: de kloof wordt groter

Er is één gezinspositie die nauwelijks deel had aan de algemene toename van de vrouwelijke werkzaamheid: de alleenstaande moeders. De werkzaamheidsgraad van deze groep evolueerde van 57% naar 61% tussen 1990 en 1999 en vertoont pas in 2000 een beduidende toename (figuur 7.2). Meer recente gegevens moeten bevestigen of deze trend zich voortzet. De figuur illustreert dat de kloof tussen de arbeidssituatie van moeders in een klassieke gezinssituatie en eenoudergezinnen het voorbije decennium sterk is toegenomen.⁸ In tegenstelling tot moeders met een partner zijn alleenstaande moeders die geen betaalde baan hebben meestal aangewezen op een vervangingsinkomen, wat hun armoederisico sterk doet toenemen (Cantillon, Verbist & De Maesschalck, 2003). Bovendien vormen eenoudergezinnen een sterk groeiende bevolkingsgroep in onze samenleving; deze evolutie benadrukt de problematiek van hun zwakke arbeidsmarktsituatie. Met uitzondering van enkele geïsoleerde maatregelen, bestaan er in Vlaanderen (en België) geen specifieke beleidsmaatregelen voor deze gezinsvorm.

5 Voorwaarden voor de groei: emancipatie, kinderopvang, tijdskrediet

Vlaanderen kende dus in de loop van het laatste decennium een uitzonderlijke groei van de werkzaamheidsgraad bij de jonge generatie vrouwen. We overlopen hier kort een aantal verklaringen voor deze recente evolutie en staan tot slot even stil bij overheidsmaatregelen die deze groei mogelijk maakten.

⁸ De minder gunstige arbeidsmarktpositie van alleenstaande moeders blijkt tevens uit hun extreem hoge werkloosheidsgraad (20%) - ook hierin kwam nauwelijks verandering in de loop van de jaren negentig. Bij de moeders met een partner is de werkloosheidsgraad tussen 1900 en 2000 gedaald van 11% naar 4%. Hier wordt de ILO-werkloosheidsgraad gemeten, wat betekent dat het enkel gaat om personen die actief op zoek zijn naar werk en die bereid zijn om binnen de twee weken aan de slag te gaan. Door deze strikte definitie worden personen die hun werkloosheidsuitkering louter gebruiken als basisinkomen, zonder naar werk te zoeken, niet als werklozen geteld.

5.1 ■■ Emancipatie

De feminisatie van de arbeidsmarkt is in de eerste plaats het gevolg van een mentaliteitswijziging, namelijk de emancipatie van vrouwen in het maatschappelijk leven. De tertiaïsering van de arbeidsmarkt vereenvoudigde deze ontwikkeling. Hoger werd reeds aangehaald dat de toetreding van vrouwen op de arbeidsmarkt in Vlaanderen vrij laat op gang kwam, wat tot gevolg had dat het effect van deze feminisatie tot in de jaren negentig voelbaar was. In vele andere Europese landen was het effect omstreeks het begin van de jaren negentig al uitgewerkt.

5.2 ■■ Opvang van jonge en schoolgaande kinderen

Een belangrijke randvoorwaarde voor de arbeidsdeelname van moeders is een degelijke en betaalbare opvang voor kinderen. Zoals hoger reeds aangehaald zijn het nog steeds de moeders die verantwoordelijk zijn voor de kinderopvang en die in functie daarvan hun arbeidstijd (moeten) aanpassen. Wat betreft de 'opvang' van kinderen vormt de organisatie van het onderwijssysteem in ons land de eerste en belangrijkste schakel: gratis kleuteronderwijs vanaf 2,5 jaar en voltijds onderwijs voor alle kinderen tot 18 jaar wordt lang niet in alle Europese landen aangeboden.⁹ Het feit dat het Belgische onderwijssysteem tot op zekere hoogte afgestemd is op de uren van de arbeidsmarkt, laat beide ouders toe om zonder bijkomende kinderopvang een (deeltijd)baan uit te oefenen. Naast de regelingen in verband met gratis en verplicht onderwijs, speelt ook de aanwezigheid van goede en betaalbare kinderopvang een grote rol in de arbeidsdeelname van jonge moeders. De uitbreiding van de formele opvangmogelijkheden voor kleine kinderen was in de loop van de jaren negentig een van de prioriteiten van de Vlaamse regering. De gevolgen van het gevoerde beleid zijn dan ook duidelijk merkbaar: tussen 1993 en 2003 verdubbelde het aantal kinderopvangplaatsen in het Vlaams Gewest.¹⁰

5.3 ■■ Van loopbaanonderbreking naar tijdskrediet

Een overheidsmaatregel ten slotte die bijkomende randvoorwaarden creëerde voor vrouwen om naast hun gezinstaken ook een betaalde job uit te oefenen, is de loopbaanonderbreking, nu 'tijdskrediet'. In 1985 werd in België het stelsel van loopbaanonderbreking ingevoerd: het houdt in dat werknemers hun arbeidsprestaties gedurende een bepaalde periode kunnen verminderen

9 Enkele voorbeelden: in verschillende Europese landen is gratis onderwijs pas beschikbaar voor kinderen vanaf vijf jaar. In Duitsland zijn de lessen voor kinderen van de lagere school beperkt tot de voormiddag. Nederland kent een door een middagpauze gebroken schooldag. Goede tussenschoolse opvang ('overblijven') is daarom in Nederland een belangrijke voorwaarde voor vrouwen om te gaan werken. In 2002 bleef slechts dertig procent van de kinderen op de basisschool dagelijks tussen de middag over.

10 Van 43 000 naar 87 300 tussen 1993 en 2003 (Kind en Gezin, 1994 en Kind en Gezin, 2003).

of onderbreken en in die periode een uitkering van de RVA ontvangen. Aanvankelijk beoogden deze maatregelen een effect van arbeidsherverdeling: de werkgever moest elke werknemer in loopbaanonderbreking vervangen door een werkloze. In de loop van de jaren negentig versoepelde de vervangingsplicht en evolueerde de loopbaanonderbreking naar een instrument om werk, gezin en vrije tijd beter met elkaar in overeenstemming te brengen. Het systeem werd sterk uitgebreid zodat gaandeweg een steeds grotere groep van werknemers van de regeling kon gebruikmaken. Ook werden 'thematische verloven' gecreëerd: dit zijn bijkomende mogelijkheden tot onderbreking van de loopbaan voor palliatieve zorgen, medische bijstand of ouderschapsverlof. De stelsels van loopbaanonderbreking werden op 1 januari 2002 radicaal hervormd en in de privé-sector vervangen door de formules van 'tijdskrediet'.¹¹

Het aantal begunstigden van loopbaanonderbreking/tijdskrediet kende vanaf het ontstaan een stijgend verloop. Tabel 7.2 toont hoeveel procent van de loontrekkenden – dit is de groep die van de regelingen kan gebruikmaken¹² – geniet van een loopbaanonderbreking, tijdskrediet of aanverwante maatregel; we noemen hen de 'begunstigden'. We maken een onderscheid tussen degenen die hun loopbaan volledig onderbreken ('volledige onderbreking') en degenen die hun wekelijkse arbeidstijd met een vijfde tot de helft verminderen ('vermindering werktijd'). De thematische verloven zijn in deze cijfers opgenomen. We onderscheiden tevens personen jonger en ouder dan vijftig jaar. Voor personen ouder dan vijftig jaar geldt sinds 2002 een andere regeling met soepelere voorwaarden en hogere premies. In tabel B7.5 in bijlage vind je de gedetailleerde cijfers per maatregel.

Vrouwen onderbreken vaker hun loopbaan en passen hun werktijd vaker aan dan mannen. In 2003 maakt 8,5% van de vrouwelijke loontrekkenden in het Vlaams Gewest gebruik van een regeling van tijdskrediet of loopbaanonderbreking, tegenover 2,5% van de mannelijke loontrekkenden; het gaat concreet over 81 800 vrouwen en 29 500 mannen.

In vergelijking met 1996 is het aantal begunstigden verdrievoudigd. De regeling die het meest aan populariteit won is de *vermindering van de werktijd*. Van de loontrekkende vrouwen jonger dan vijftig jaar vermindert anno 2003 reeds 5,3% haar wekelijkse arbeidsduur met een vijfde of de helft, tegenover slechts 1,6% zeven jaar geleden. Een op vijf van hen maakt gebruik van een vorm van thematisch verlof. Hoewel vandaag ook duidelijk meer mannen hun werktijd verminderen dan in 1996, blijft het aandeel mannelijke begunstigden in de jongere leeftijdsklasse (< 50

11 De gedetailleerde uitleg over de verschillende stelsels vind je op www.rva.fgov.be.

12 De totale populatie ten opzichte waarvan het aandeel begunstigden wordt berekend, bestaat uit de som van de loontrekkenden (privé + ambtenaren) en de personen die hun loopbaan volledig onderbreken. Meer informatie vind je in de methodologie.

jaar) verwaarloosbaar (0,8%). Bij de vijftigplussers is het verminderen van de wekelijkse arbeidsprestaties zowel bij vrouwen als mannen erg in trek. Van alle vrouwen ouder dan vijftig jaar die een loontrekkende baan hebben, maakt 17,1% gebruik van de regeling van loopbaanvermindering. Bij oudere mannen is de populariteit van het stelsel zeer sterk gestegen sinds de nieuwe regeling van 2002, wat ertoe leidt dat in 2003 zo'n 8% zijn wekelijkse werktijd met de helft of een vijfde vermindert.

Tabel 7.2

Aantal begunstigen van tijdskrediet/loopbaanonderbreking (en verwante stelsels) en aandeel begunstigen bij de loontrekkenden naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest; 1996 en 2003)

	1996		2003		2003	
	Vrouwen (%)	Mannen (%)	Vrouwen (%)	Mannen (%)	Vrouwen (n)	Mannen (n)
< 50 jaar						
Volledige onderbreking	1,4	0,1	1,7	0,2	14 100	2 300
Vermindering werktijd	1,6	0,1	5,3	0,8	43 500	7 400
> 50 jaar						
Volledige onderbreking	1,7	0,2	1,5	0,6	1 900	1 400
Vermindering werktijd	8,6	1,2	17,1	8,1	22 300	18 400
Totaal	3,7	0,4	8,5	2,5	81 800	29 500

Bron: RVA, NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Er zijn ruim vier keer meer personen die hun werktijd verminderen dan personen die hun loopbaan *volledig onderbreken*. Terwijl we bij degenen die hun werktijd verminderen nog 30% mannen terugvinden, is dit bij degenen die hun loopbaan volledig onderbreken nog maar 20%. Het volledig – zij het tijdelijk – uit de arbeidsmarkt treden blijft dus voornamelijk een vrouwelijke zaak. Zowel bij de jongere als oudere vrouwen heeft ongeveer 1,5% van de loontrekkenden haar loopbaan tijdelijk onderbroken met behulp van tijdskrediet/loopbaanonderbreking. Enkel bij de jongere vrouwen is er een zeer lichte stijging te merken ten opzichte van 1996; deze groei is volledig op rekening te schrijven van de stelsels van thematische verloven die intussen werden ingevoerd.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Methodologie.